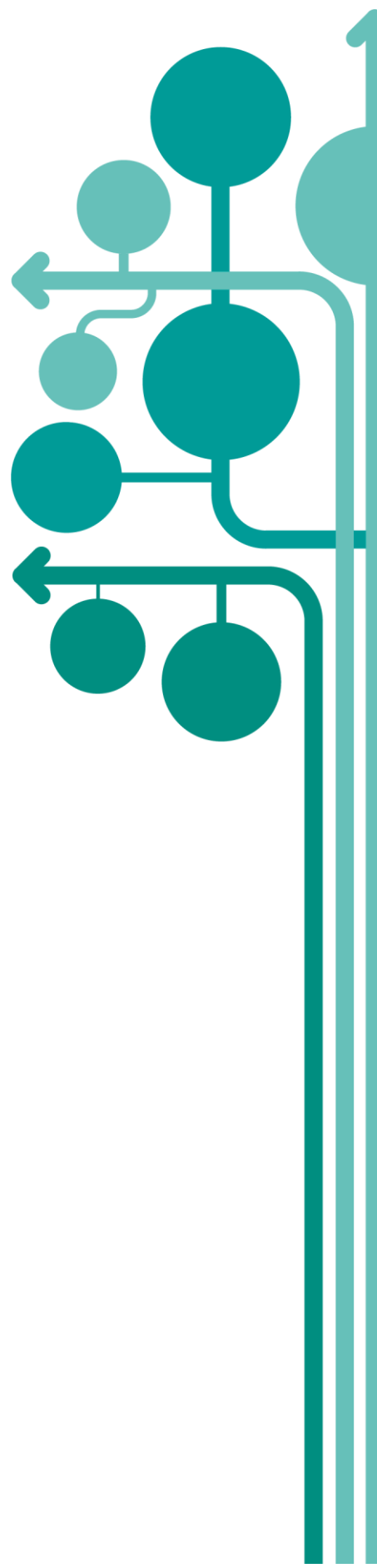

Būti ar nebūti nuotoliniam mokymui(si)

Dr. Rasa Pocevičienė
Šiaulių valstybinės kolegijos docentė,
“Epale” ekspertė Šiaulių regionui

Būti ar nebūti nuotoliniam mokymui(si)?

Būti ar nebūti nuotoliniam mokymui(si) ir ką čia galime padaryti dabar?

Taigi, norėjome ar nenorėjome, bet jau du mėnesius mokomės nuotoliniu būdu, o įvairūs informacijos šaltiniai - oficialūs ir nevisai oficialūs – teigia, kad taip dirbdami ne tik pabaigsime šiuos mokslo metus, bet ir pradėsime naujus. Tokiu būdu atsakymas į klausimą *būti ar nebūti nuotoliniam mokymui(si)* kaip ir aiškus, todėl belieka atsakyti į antrąjį - ***ką čia galime padaryti dabar? Kaip galime geriau pasiruošti naujam nuotolinio mokymo(si) etapui? Ko pasimokėme, kokios patirties įgijome per pastaruosius du masinio nuotolinio mokymo(si) mėnesius?***

Iš karto noriu perspėti, kad čia tikrai nebus vieno atsakymo – kiekvienas turėsime sprendimą priimti pats, bet keletą pagrindinių **didaktinių** principų ir nuostatų tikrai galima išskirti. Taip, būtent, didaktinių, nes nuotolinis mokymasis yra ne tik technologijos, bet ir mokymasis, ir visų pirmausia, mokymasis, kuris irgi turi savo principus, nuostatas ir teorijas, ir kurie nuotolinio mokymosi atveju iš esmės yra kiek kitokie nei dirbant auditorijose ir klasėse gyvai.

Taigi, nuotolinis mokymas(is) iš esmės keičia mūsų veiklą. Keičia ne tik išoriškai, bet ir iš vidaus. Ir tai yra esminė nuostata, kuria turime vadovautis planuodami nuotolinio mokymo(si) procesą, kurdami nuotolinio mokymo(si) kursus ar jiems reikalingą mokymo(si) turinį. Šios nuostatos esmė yra ta, kad nuotolinis mokymas(is) pirmiausia yra mokymasis, o ne mokymas. Kitaip sakant, čia mes kalbame apie į **besimokantįjį orientuotą mokymo(si) procesą, kurio centre nuo pat pirmosios iki paskutinės minties yra besimokantysis.**

Tai reiškia, kad nuo pat pirmosios mokymo(si) proceso planavimo minutės turime pasisukti 180 laipsnių kampu ir į mokymo(si) procesą žiūrėti ne iš mokytojo, o iš besimokančiojo pozicijos. Tai reiškia, kad planuodami patį mokymo(si) procesą, mes, mokytojai, turime galvoti, ne ką ir kaip AŠ išdėstysiu, kokios užduotys tai informacijai labiausiai tiktų, kokioje platformoje ar kokios programos pagalba vesiu pamoką ar pateiksiu užduotis ir pan. Planuodamas turiu galvoti ne apie save, o apie besimokantįjį, t.y. ką ir kaip turi daryti JIE (besimokantieji), kad pasiektų atitinkamą savo išsikeltą mokymosi tikslą, kaip ir netgi kokia apimtimi JIEMS ta medžiaga, informacija ir netgi užduotys turi būti pateiktos, kad dirbdami savarankiškai – būtent savarankiškai arba su nedidele pagalba - JIE galėtų pasiektų savo išsikeltų mokymosi tikslų ir rezultatų ir t.t.

Tiesą sakant, metodikos ta tema galima rasti, taip pat ir „Epale“, tik ji dar ne visur ji „tapo kūnu“, todėl **norėtusi pasidalinti keletu rekomendacijų, kurios galėtų būti naudingos mokytojams, o ir visoms kitoms suinteresuotoms šalims, šiandien organizuojant nuotolinį mokymąsi:**

- būtina prisiminti, kad besimokančiajam dirbant savarankiškai ir nuotoliniu būdu reikės 2-3, o kartais ir daugiau kartų daugiau laiko tam pačiam rezultatui pasiekti nei dirbant su mokytoju auditorijoje, todėl ir **užduočių turi būti mažiau**, todėl ir **informacija turi būti padalinta ir pateikta besimokančiajam mažesnėmis dalimis**,

- **labai aiškiai turi būti aprašyta pati užduotis, ir net nurodytas užduoties atlikimo būdas bei jo terminai, ir netgi vertinimo kriterijai.** Mat, ir pastarieji gali „pasufleruoti“, kokio rezultato tikimasi ir kaip tą užduotį atlikti. O kai yra aišku, yra ir saugu - visiems mažiau nerimo, abejonių, baimių ir pan. Išsami informacija ypač reikalinga tiems besimokantiesiems, kurie dar neturi savarankiško mokymosi įgūdžių, kurie dar nemoka valdyti savo mokymosi.
- mokymuisi skirtoje medžiagoje, pristatymuose **pateikti tik esminę informaciją arba esminius dalykus jose paryškinti kitu šriftu, pabraukti, apibraukti, nuspalvinti ryškiau** ar pan., kad besimokančiajam būtų kiek įmanoma lengviau ją suvokti ir įsisavinti.
- Dėl tos pačios priežasties **tekstą skaidyti nedidelėmis apimtimis, įdėti paveikslėlių, iliustracijų, pavyzdžių, sukeliančių tam tikras asociacijas, papildančių tekstą** ir pan. Prisiminkime, kad vienas iš esminių gero vadovėlio kriterijų, yra galimybė iš jo mokytis savarankiškai. Tą patį galima būtų pasakyti apie nuotolinio kurso kokybę.
- Būtina nurodyti, ne tik ką reikia padaryti, bet ir **kaip padaryti**. Pvz. ar tai turi būti PowerPoint pristatymas ir kiek skaidrių ten turi būti; ar gali būti atsakymai Word formatu (taip pat kokios apimties ir pan.)
- **Būtina nurodyti, iki kada užduotys turi būti padarytos.** Geriausia laikytis buvusio užsiėmimų tvarkaraščio, t.y. siųsti medžiagą tiek ir tokiu dažnumu, kada ir kiek užsiėmimų buvo numatyta tvarkaraštyje. Arba mokantiems mokytis savarankiškai maždaug savaitei. Atliktų užduočių, jeigu jos trumpos, labai konkrečios ir nedidelės apimties, reikėtų laukti iki kito užsiėmimo, o jei didesnės apimties, analitinio, sintetinio ar vertinamojo pobūdžio, skirti savaitę ar pan. Tik jokia būdu neužversti besimokančiųjų dideliu kiekiu informacijos, gausybe užduočių ir pan. Kita vertus, laikas nuo vienos užduoties iki kitos turi būti toks, kad jūs kaip mokytojas gautumėte sistemingą grįžtamąjį ryšį ir būtumėte tikri, kad besimokantieji suprato esmę ir jiems galima skirti naują dalį medžiagos ir naujas užduotis. Be to, jums irgi reikia laiko pasiruošti kitiems užsiėmimams, teikti nuolatinį grįžtamąjį ryšį ir ne tik apie turinį, bet ir apie mokymosi procesą.
- Visai **naudinga pridėti pavyzdį arba užduoties atlikimo kriterijus**, ypač jeigu ją vertinsite. Kriterijai irgi „pasufleruoja“ besimokančiajam, kaip turi atrodyti jų atsakymas.
- **Nevertėtų skirti užduoties tik perskaityti atsiųstą medžiagą**, nes tokio pobūdžio užduotys dažniausiai apskritai neatliekamos, o, be to, juk mūsų tikslas nėra perskaityti. Perskaitę jie turėtų ką nors atlikti: išrinkti, užpildyti lentelę, atsakyti į klausimus ar pan. – tai, kas leis mums suprasti, kad jie perskaitė, suprato esmę ir galime jiems duoti kitą dalį informacijos.
- **Konsultacijoms gyvai vertėtų paskirti ir informuoti besimokančiuosius apie laiką, kada jos vyks, kiek laiko tai truks.** Gal net pasiūlyti iš anksto atsiųsti klausimus. Taip visi kartu mokysimės valdyti laiką ir studijų procesą.
- **Diferencijuoti darbą su besimokančiais.** Tiems, kurie moka, gali ir nori dirbti savarankiškai, o gal net ir savivaldžiai, nuolatinė kontrolė netgi nėra būtina. Priešingai, jiems deleguotas pasitikėjimas ir atsakomybė gali būti puiki motyvavimo priemonė. Jiems galima pateikti užduotis gal net ir visai savaitei ar dar ilgesniam

laikui, paliekant tik konsultacijų ir grįžtamojo ryšio galimybę, o „sutaupyta“ laiką skirti tiems, kurie to nemoka ir nenori arba negali padaryti savarankiškai, tiems, kurie be mokytojo dalyvavimo negalėtų pasiekti net ir minimalių mokymosi rezultatų.

- Mokymąsi reikėtų ne tik diferencijuoti, **bet ir individualizuoti bei personalizuoti užduotis ir jų atlikimo laiką ir pobūdį** (kas išties yra nelengva, kai 30 ir daugiau besimokančiųjų mokosi būdami vienoje fizinėje aplinkoje), **remtis patirtimis, mokytis vieniems iš kitų, taikyti įvairius mokymosi metodus, reflektuoti, ugdytis įvairias bendrąsias kompetencijas** ir t.t. Kitaip sakant, nuotolinis mokymasis sukuria puikias prielaidas visiems *Geros mokyklos* principams realizuoti.
- **kiek įmanoma dažniau naudoti įrašytus užsiėmimus, raštu pateiktas užduotis, rekomendacijas ir pan., o „gyvai“ dirbti tik, kai tai neišvengiama ir geriau individualiai ar nedidelėmis grupelėmis.** Be to, tai turėtų būti tikrai interaktyvios veiklos, kurių metu ir mokytojas, ir besimokantieji yra aktyvūs, nes juk niekam nėra reikalinga čia ir dabar „kalbanti galva“. Tuo labiau, kad ir techninės galimybės, ir kitų, kartu gyvenančių ir tikėtina, dirbančių namuose nuotoliniu būdu, darbiniai įsipareigojimai. Kitaip sakant, tikrai nėra reikalo čia ir dabar gyvai organizuoti visus užsiėmimus su visais besimokančiais, nes, deja, fizinis dalyvavimas dar neužtikrina mokymosi kokybės ir tikrai nėra mokymosi sėkmės garantas.
- Kita vertus, juk kaip tik vienas iš nuotolinio mokymosi privalumų yra tai, kad **mokytis galima kiekvienam patogiu laiku.** Vadinasi, net interneto tinklų apkrovimą galima reguliuoti mokantis kone 24 val. per parą. Tuo labiau, kad vieni esame „pelėdos“, o kiti – „vyturiai“, t.y. vieniems produktyviausias paros laikas yra rytas, o kitiems gi vakaras. O tam tereikia, kad tam tikroje nuotolinio mokymosi aplinkoje mūsų besimokantieji rastų mūsų ar kitų mokytojų, aukštųjų mokyklų dėstytojų (pasiūla jau dabar yra tikrai pakankama, tuo labiau, kad dabar daug kas siūlo atvirai naudotis šiais ištekliais) įrašytas pamokas, tam tikrų temų, laboratorinių ir praktinių darbų aiškinimą, demonstravimą, komentarus ir pan. Įrašai už tiesioginį kalbėjimą naudingesni ir tuo, kad galima juos sustabdyti, ir esant poreikiui, išklausti dar ir dar kartą, pasižymėti svarbius dalykus ir vėl klausytis. Tai išsprendžia vieną dažniausių darbo auditorijoje arba sinchroniniu nuotoliniu būdu problemų – kažką praleidęs, kartais net ir trumpam nukreipęs dėmesį, iš karto nesupratęs mokytojo aiškinimo, nebegali tęsti mokymosi.
- geriausiai būtų, kad užsiėmimai su tais pačiais besimokančiais vyktų ne **daugiau kaip 2 skirtingose nuotolinio mokymosi aplinkose**, nes prie kiekvienos jų reikia priprasti, išmokti ją valdyti ir pan. – ir ne tik mokytojui, bet ir besimokančiajam. O tam reikia 8, o kartais net ir 24 valandų papildomo darbo.
- **rengiantis užsiėmimams, joku būdu negalvoti, kad tai laikina.** Priešingai, viliuosi, kad kaip tik šiuo laikotarpiu mes ne tik sukursime įdomių ir patrauklių mokymosi produktų, kuriuos galėsime puikiai naudoti ir vėliau, gal ne visuotinai, bet pavyzdžiui tiems, kurie dėl negalios ar ligos, atstumo, poreikio rūpintis kitais, per mažo norinčių mokytis skaičiaus, gyvenamosios vietovės, per daug nutolusios nuo mokymosi institucijų, ar dėl kokių nors kitų priežasčių negali ateiti į mokymosi įstaigą; arba kai dėl mokytojo ligos, komandiruotės, užimtumo nėra kam vesti užsiėmimo;
- **Nebijokime klausti ir dalintis savo patirtimis vieni su kitais** – juk dabar – kaip niekada anksčiau – iš tikro tapome nuolat besimokančia bendruomene. Tad, jei kam nors tai pasirodys naudinga, taikykite, klauskite, rašykite, siūlykite. Tikiuosi, kad bent

jau šioje srityje pasibaigus karantinui galėsime pasakyti „nėra to blogo, kas neišeitų į gerą“.

Straipsnį parengė „Epale“ ekspertė,
Šiaulių valstybinės kolegijos docentė
Vadybos ir komunikacijos katedros vedėja
dr. Rasa Pocevičienė

Mokymosi inovacijos ir jų diegimas, besimokančiojo pažinimas, savivaldis mokymasis ir savivaldžio mokymosi gebėjimų ugdymas(is), laisvės ir atsakomybės dermė mokymosi procese, į besimokantįjį orientuoto mokymo(si) proceso užtikrinimas ir tobulinimas – tai tik dalis straipsnio autorės Rasos Pocevičienės mokslinių interesų ir tyrimų, kurių rezultatai paskelbti daugiau nei 60 įvairių mokslo ir metodinių publikacijų Lietuvoje ir užsienyje, pristatyti daugiau nei 50 mokslinių, metodinių, tame tarpe ir tarptautinių, konferencijų. Taip pat šių idėjų sklaida vykdoma, skaitant originalius kursus, vedant seminarus, mokymus, rengiant projektus, konsultuojant ir diegiant inovacijas ugdymo praktikoje

Literatūra

1. Daukilas, S., Kasperiušienė, J., (2011). E-mokymosi kursų projektavimas ir realizavimas, Kaunas. Prieiga per internetą http://dspace.lzuu.lt/bitstream/1/497/1/e_mokymo_kursu_projektavimas_ir_realizavimas_metodika.pdf Žiūrėta [2020-01-09] Education—Enabling the Appropriation of Teaching and Learning Process. Open Journal of Social Sciences, 2, 54-58.
2. Geros mokyklos koncepcija (2013). Prieiga per internetą http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2015/08/GM_koncepcija_11-121-V.V..pdf Žiūrėta [2019-10-15]
3. Haddad, M., Ferreira, N. & Faria, A. (2014) The Use of Educational Technologies in Distance
4. Kazlauskienė A.; Gaučaitė R.; Pocevičienė R. (2016). Preconditions for sustainable changes in didactics applying self-directed learning in the general education school // Journal of Teacher Education for Sustainability. Warsaw : De Gruyter Open. ISSN 1691-4147. eISSN 1691-5534. 2016, Vol. 18, iss. 2, p. 105-118. DOI: 10.1515/jtes-2016-0018
5. Kazlauskienė A., Gaucaite R., Pocevicene R. (2016). Preconditions for Sustainable Chantes in Didactics Applying Self-Directed Learning in the General Educational School // Journal of Teacher Education for Sustainability, Vol. 18, No. 2, pp.105-118.
6. Kazlauskienė A., Gaučaitė R., Pocevičienė R. (2015). Implementation of the Self-directed Learning System in General Education Schools: Analysis of Manifestation of Changes // *Macrothink Institute / Journal of Education and Training*. ISSN 2330-9709. 2015, Vol. 2, No. 1. p. 155-167.
7. Kazlauskienė A., Masiliauskienė E., Gaučaitė R., Pocevičienė R. (2010). Organizing of Self-Directed Learning at School as Educational Innovation: Context of Bologna Processes // Mokytojų ugdymas: mokslo darbai // Šiaulių universitetas. ISSN 1822-119X. 2010, nr. 15(2), p. 71-79. (IndexCopernicus nuo 2008)
8. Kazlauskienė, A., Gaucaite, R., Pocevicene, R. (2016). Preconditions for Sustainable Changes in Didactics Applying Self-Directed Learning in the General Education School. Journal of Teacher Education for Sustainability, Vol. 18, No. 2, p. 91–104.
9. Kazlauskienė, R. Gaučaitė, E. Masiliauskienė, R. Pocevičienė. (2013). Self-Directed Education Oriented to the Innovative Decisions: as Challenge and Possibility for Student and Teacher // Childhood and Education – 2013, Papers of scientific practical conference. ISBN 978-9955-32-193-4. Šiauliai, 2013, p. 65-75.
10. Knowles, M. S. (1983). *Self-directed Learning. A Guide for Learners and Teachers*. Cambridge Adult education.
11. Lenkauskaitė J., Pocevičienė R. (2011). Problem-based Education in the Context of Social Constructivism: from the Method to the System // Actual questions of modern psychology and pedagogy. ISBN 978-5-4353-0001-7. 2011. part 1, p.105-111.

12. Nuotolinis mokymasis (2003). // Sud. D. Rutkauskienė, Kaunas: Technologija
13. Pocevičienė R. (2019). Self-Directed Learning for Adult Educators by the Electronic Platform for Adult Learning in Europe. Opportunities and Challenges // Vulnerabilidad y cultura digital. Riesgos y oportunidades de la sociedad hiperconectada. / Coordinadores Ignacio BLANCO, Alfonso Luis Manuel FERNÁNDEZ-MARTÍNEZ, REBECA SUÁREZ-ÁLVAREZ, ISBN: 978-84-1324-647-5. Editorial DYKINSON, p. 389-408.
14. Pocevičienė R., Stasenaite V., Jakutiene R. (2018). Opportunities and Challenges of Knowledge Management on Electronic Platform for Adult Learning in Europe // E_Book_XII Encontro CTDI_2018 (2)-21-33. Big Data: as novas fontes de informação e conhecimento : Atas do XII Encontro de CTDI (Ciências e Tecnologias de Documentação e Informação), 20 de abril 2018, Instituto Superior de Contabilidade e Administração do Porto, S. Mamede de Infesta. São Mamede de Infesta : Instituto Superior de Contabilidade e Administração do Porto. 2018, p. 21-33. DOI: 10.5281/zenodo.2586032
15. Pocevičienė R. (2014). Learning to Learn Competency as the Necessary Condition for Quality of Students' Independent Work // Studijos šiuolaikinėje visuomenėje: mokslo darbai / Studies in Modern Society: Academic Papers // Šiaurės Lietuvos kolegija / Northern Lithuania College. ISSN 2029-431X. 2014, nr. 5(1), p. 52-60 (EBSCO Publishing Education Research Complete and Index Copernicus)
16. Pocevičienė R. (2014). Mokymosi mokytis kompetencija kaip būtina studentų savarankiško darbo kokybės sąlyga // „Studijos šiuolaikinėje visuomenėje“ / "Studies in Modern Society". ISSN 2029-431X. 2014, nr. 5 (1), p. 52-60.
17. Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M. & Zvacek, S. (2008) "Teaching and Learning at a Distance," 3rd Edition, Pearson Education Inc., Upper Saddle River.
18. Šidlauskienė V., Pocevičienė R. (2014). Pažeidžiamos moterų grupės padėtis užimtumo srityje. // *Lyčių studijos ir tyrimai / Gender study and Researches*. ISSN 1822-6310. 2014, nr. 12, p. 72-105.